

Kettőscsillagok

március-május

Észlelő

Észl. Műszer

Cigány Szabolcs (Siklós)+	3	15,2 T
Gyenizse Péter (Komló)	5	15,2 T
Kocsis Antal (Balatonkenese)	2	15,5 T
Ladányi Tamás (Balatonfüzfő)	11	8 L
Papp Sándor (Kecskemét)	5	24,4 T
Sápi Csaba (Kecskemét)	21	24,4 T
Tizedes Csaba (Kaba)+	7	5 L
Vaskúti György (Vaskút)	6	20 T

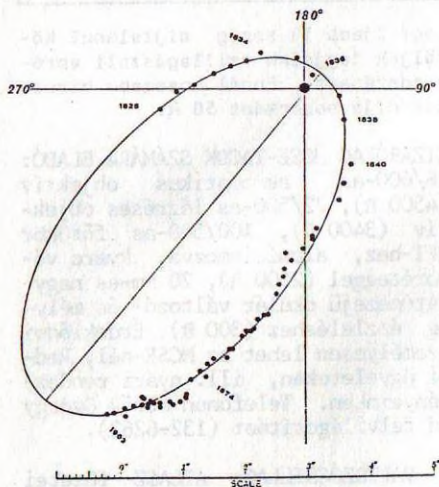
A tavaszi hónapokban nyolc amatőr 60 észlelését küldte be.

Szépszámú megfigyelést kaptunk Sápi Csabától javarészt Virgo-beli kettősökről a Kézikönyv és a SAC katalógusa alapján. Az észleléseihez fűzött megjegyzése tanulságos lehet a téma iránt érdeklődők számára. "Az észlelések nem egészen sötét égnél és rossz átlátszóságnál történtek, ezért nem túl nehéz kettősökről van szó. Ilyen párokat gyengébb égnél és a Hold mellett is érdemes észlelni, ha valaki minél több párt akar begyűjteni a naplójába. A bizonytalan adatokat azonban ismételt észleléssel érdemes megerősíteni jobb körülmények között."

Vaskúti György egy szálkeresztes okulár segítségével és osztott körök használatával pozíciószög- és szögtávolság "méréseket" végzett néhány szélesebb párnál. A két paraméter rektaszenczió- és deklinációkülönbségekből határozta meg, egyszerű trigonometriai számítással.

Megjelent az MCSE Kettőscsillag-észlelő szakcsoportjának első kiadványa, a Binary, mintegy 24 oldalon. Olvashatunk benne a korszerű lencsékéről, az Antares kísérőjéről, Argelander-kettősökről stb., térképekkel és észlelésekkel fűszerezve. Az észlelők, ill. más érdeklődők a rovatvezetőtől postabélyeg fejében kérhetik.

A nyári kettőscsillag észlelési ajánlat az Equuleus kettősei. A binokulártól elkezdve a legnagyobb

átmérőig mindenki találhat magának kedvére való objektumot. Forrásnak a SAC katalógus ajánlható, térképnek pedig a Sky Atlas vagy az Uranometria.

Az ajánlatban szereplő gamma Virginis észlelésével heten próbálkoztak; sikeresen. Az elmúlt években végzett megfigyelésekkel együtt tekintélyes anyag gyűlt össze, ez alkotja rovatunk gerincét.

Gamma Vir

12391-0111(1950)	3,5+3,5	3"0	PA=287	1990	AB=19=H III	18=STF	1670=Sh	150
12417-0127(2000)	15,0	53,1	PA=150	1889	AC			
	12,1	123,6	PA=	88	1923	AD		

Babcsán (6,3 L, 30x,52x): Csupán megnyúltság látszik PA= 90/270 irányban. (105x): Hajszal réssel bontja, de gyakran összeérnek a sárga korongok. Gyönyörű pár, majdnem egyenlők. PA= 295. (16 T, 63x): Nagyon szorosan, de kettősnek mutatja. (214x): Szépen felbontott, csodálatos pár. Egyenlő, sárgásfehér csillagok, PA= 275-280.

Cigány (5 L, 135x): Egyértelműen bontható, két sárga csillagból álló egyenlő pár. PA= 270

Dankó (5 L, 108x): Réssel bontott, 3" körüli kettős. Alig eltérő komponensei fehér és sárgás színűek. PA= 285

Erdélyi (10,6 L, 156x): Másfél csillagkorongnyi réssel bontja, aransárga, alig eltérő pár, PA= 290.

Gyenizse (15,2 T, 56x): A rossz légköri viszonyok miatt csak megnyúlt kép. (90x): Már bontott. (150x): Jól bontott, egyenlő fényességű kettős. A színük sárgás, PA= 275. Halvány társakat nem láttam biztosan. Talán látszott egy csillag PA= 140 felé, és kissé távolabb PA= 80 irányban.

Kocsis (15,5 T, 41x): Már ez a nagyítás is jelzi, hogy kettős, de csak erősen megnyúlt, befűződő korongok látszanak. (172x): Fényes aransárga csillagok, könnyen bontva, de nem szélesen. Kb. egy csillagkorongnyi rés látszik a komponensek között. A DM szinte egyenlő, legfeljebb 0,1 lehet, PA= 285-290. Igen szép, ragyogó pár! (207x): Még éppen érintkező diffrakciós gyűrűk, aransárga és sárga színű korongokkal. PA= 272-275

Ladányi (5 L, 54x): Érzékelhető a kettősség, de még nem bontott. (135x): Kissé nyugtalan légkörnél érintkező Airy-korongok, a diffrakciós gyűrűk egymásba futnak. Egyenlő pár, a főcsillag fehér, enyhe kékes árnyalattal, a kísérő narancsos fehér. PA= 120/300 (8 L, 150x): Fél korongnyi réssel bontott, egyenlően fényes napsárga komponensek, kb. kelet-nyugati fekvéssel. A gyenge seeing miatt a diffrakciós gyűrűk elmosódnak.

Ondra (15 L, 56x): Pompás, ragyogó sárga nyolcas alakzat, derékszögű háromszöget alkot a LM két távoli halvány csillagával. (90x): Egyenlő, mindkettő tiszta sárga, keskeny réssel felbontva. (141x): Jól szeparált, de a rés csak kb. fél csillagkorongnyi. Nagyszerű kettős. (225x): A rés pontosan egy csillagkorongnyi.

Orha (11 T, 96x): Biztos bontás, közel azonos fényességű pár. Sárgás és fehér színűek, PA= 290-295.

Papp (24,4 T, 189x): Korongnyi réssel bontott AB, egyenlő, napsárga komponensekkel, PA= 100/280. A 12 magnitúdós D tag jól látszik kb. 2'-re PA= 85-90 felé.

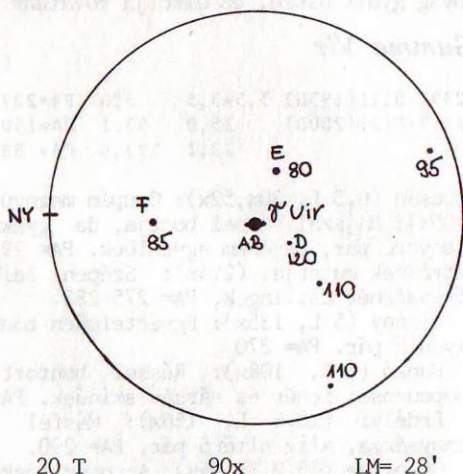
Rideg (12,5 T, 103x): Fényes, kis réssel bontható, szoros kettős. Egyenlő, aransárga színű csillagok. PA= 120/300

Sápi (20 T, 63x): Megnyúlt kép. (100x): Kis réssel szétválik. (167x): Tisztán, jól bontott. Becsült szögtávolságuk: 3"-4". DM= 0,2, PA= 280. Az A kékesfehér, a B sárgásfehér. Már közepes égnél előtűnik egy 11 magnitúdó körüli kísérő PA= 90 irányban, 2'-2,5' távolságra.

Sipos (6,3 L, 34x): Nem bontja. (53x): Elnyúlt kép, vajsárga színűek. (210x): Réssel bontott, egyenlő fényességű kettős, PA= 280.

Szentaskó (5 L, 48x): Megnyúlnak látszik, rés nem érzékelhető. (100x): Hajsza réssel bontott, közel egyforma, fényes pár, kékes és sárgás komponensekkel. PA= 110/290

Vaskúti (20 T, 75x): A főcsillagtól kb. 7'-cel Ny-ra árnyalatnyit a szátkereszt felett, kb. PA= 269 fokra, látható az F kíséreső. Az F-től 0,5-1 magnitúddal fényesebb az E társ PA= 170 felé 250"-re. A főcsillag két korongja egybeolvad, de két-háromszor hosszabb a vastagságánál. (90x): A főpár látványa valamint javul, de rés nem látszik a fehér és sárga színű komponensek között. KL-EL váltogatással elég jól érzékelhető a K-re levő 12 magnitúdó körüli társ, 125"-150"-re, PA= 80 felé. (140x): Javul a látvány. (280x): A főcsillag bontott; a komponensek diffrakciós gyűrűi érintkeznek, de a kép vibrál. Fényességkülönbség alig-alig észlelhető, a diffrakciós gyűrűk átmérője egyenlők.

Vicián (25 T, 150x): Jól bontott, azonos fényességű pár. A tagok zöldes és kékes árnyalatúak, a szögtávolság kb. 3". PA= 305

A Porrimáról az érdeklődők részletes cikket olvashatnak a Binaryban, így csak néhány lényeges dolgot említünk meg e kettőssel kapcsolatban. Egyike a legrégebben ismert pároknak; P. Richaud fedezte fel kettősségét 1689-ben. A halvány C komponensre Burnham bukkant rá 36 hüvelykes refraktorral. A periódus 171 év; a periasztront 2007-re éri el, tehát a megfigyelése fokozatosan nehezebbé fog válni. A mellékelt pályarajz a BDS-ből származik, és a párról az 1825 és 1903 közötti méréseket ábrázolja. A látómező rajz betűjelzései a WDS-ből származnak, és Vaskúti becsült fényességértékeit is feltünteti.

Theta Vir

13074-0516(1950) 4^m,4+9^m,4 7ⁿ,1 PA= 343 1958 AB= 51= STF 1724= Sh 160
13099-0532(2000) 10,4 69,6 PA= 298 1934 AC= H III 50

Babcsán (16 T, 63x): Kissé szoros, nagyon egyenlőtlen pár. A főcsillag fehéressárga, a társ halvány. PA= 305

Cigány-Gyenizse (5 L, 135x). Nagyon széles pár, kb. 4 magnitúdó különbséggel. A főcsillag kékesfehér. PA= 290(AC)

Sápi (20 T, 63x, 100x, 167x): Kisebb nagyításokkal csak egy 8,5 magnitúdó körüli csillag látszik PA= 305 irányban kb. 60"-80" távolságban. 100x-nál tűnik fel tisztán bontva a halvány B társ. A főcsillag fehér, DM= 5-6, PA= 340. A becsült szögtávolság: 5"-6".

Vicián (25 T, 150x): A világossárga főcsillag mellett jól látszik a kb. 4-5 magnitúdó eltérésű társ kékes kis korongja. Szögtávolságuk 4"-5" körüli, PA= 330.

LADÁNYI TAMÁS